10.11: Казва в сърцето си:
“Бог е забравил, скрил е лицето си,
никога няма да види.
12: Стани, Господи! Боже, издигни ръката си,
да не забравяш кротките.”

През месец март 1996 година щастливите жители на глобалното телевизионно село имаха възможност нееднократно да се сепнат от удобната си дрямка и да видят сцени, каквито историята на съвременното човечество не е записала. Гледаха как сараевските сърби изкопават гробовете на своите близки и как товарят кални дървени ковчези на коли и бедняшки каруци, сред покъщнината, докато всичко това се покриваше от снега с безутешна белота.

Свещениците напразно се мъчеха да откажат своите енориаши от изкопаване на гробовете, твърдейки, че душите на мъртвите са вече в царството небесно и е все едно къде ще почиват тленните останки. Нямаше смисъл, никой не ги слушаше.

Значи, при този ексод не се изселваха само живите, а и мъртвите. Дали тези щастливи зрители евентуално са се запитали кой и какъв е врагът на тези нещастници, щом не оставят и мъртвите на милостта му?

Гробовете, неприкосновени светини, на когото и да са принадлежали, през историята са оставали недокоснати, който и да ги е завладявал, освен в един случай – при откритата омраза на исляма към всичко, което е християнско, а особено – православно. Това велико преселение на мъртвите започва много по-рано, още през онази събота на 27 април 1594 година, когато Синан паша изпратил Ахмед бей

Окюрс с войска да донесе мощите на свети Сава, които лежали в манастира Милешева, за да ги запали в безпомощна ярост на клада на хълма Врачар над Белград. Прахът на тези мощи развеяла пролетната кошава, а ситните им прашинки сякаш се посели в духа на всеки, принадлежащ към този народ. Оттогава до днес, при всички преселения, които са толкова много, първото и най-скъпоценно нещо, което се отнася в непознатите чужди земи, са мощите на светците: мумифицирани ръце, изсушените им черепи, частици от изгнили избродирани покрови, или ръждясали, проядени вериги, с които са били оковани.

Какъв ужас пося през пролетта на деветдесет и шеста заспалият, но внезапно събудил се сараевски звяр, най-добре свидетелства това, което смая дори и обикновения равнодушен, просветен свят – за първи път в историята се пренасяха не само мощи, църковни кръстове и камбани от храмове, които ще останат на вражеска територия, а и прясно погребани тела на млади бойци, зрели мъже и жени, току-що родени, но убити деца, онези мъченици, които бяха дръзнали да защитят правото да имат свои домове, вяра и начин на живот.

В сръбската народна поезия има една песен, която, може би, за незапознатия, но любопитен чужденец, най-добре ще обясни отношенията между мъртвите сърби и живите турци. Цитирам я изцяло, ужасен от факта, че като в някакъв страшен сън, тя се случва отново, след почти двеста години:

Закукала сива кукувица
закукала ми рано в неделя
а на гроба на Вишнич Йована.
Дал' ти е долу втръснало, Йово,

жулят ли те дъски яворови,
черната ли ти земя натежа?
А отдолу нещо отговаря:
Долу на мен не ми е втръснало,
не ме жулят дъски яворови,
нито ми черна земя натежа.
Втръсна ми само от Бойчич Алил.
Веч три дена по гроба ми тъпче,
а мен ме на двубой предизвиква.
Ако си на двубой не изляза,
в неделя дето първа ще дойде
моя гроб той ще да разкопае
костите мои той ще запали,
пепелта от планина ще пръсне.
Хайде, литни ми до белия Сен
и ми повикай Сенянин Иво,
ще ли ми стане Иво отмяна.
Мъртвите кости в двубой не влизат.